

7/5705
G.K:139

T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

SÜRELİDİR

Sayı : B.02.0.002-610- **1522**

14/5/2012

Konu : 7/5705 sayılı
yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 4/4/2012 tarih ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-58294 sayılı yazıları.

İlgi yazı eki Kütahya Milletvekili Alim Işık tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 7/5705 sayılı yazılı soru önergesinin cevabına ilişkin olarak, T.C. Merkez Bankası'nın yazısı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.



Ali BABACAN
Başbakan Yardımcısı

Ek : TCMB'nin 27/4/2012 tarih ve
50051-302964 sayılı yazısı ve eki (8 sayfa)



**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

İDARE MERKEZİ

Cevaplarda şu işaretlerin tekrarını dileriz:

B.02.2.TCM.0.00.00-610/ 50051

Konu: Soru önergesi

ANKARA, 27 Nisan 2012

302964

**T.C. BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
(Sayın Ali BABACAN)
ANKARA**

İlgi: 06.04.2012 tarih ve B.02.0.002-610-1225 sayılı Evrak Akış ve Talimat Formu.

İlgide kayıtlı yazı ekinde Bankamıza ulaşan Kütahya Milletvekili Alim Işık'ın 7/5705 esas numaralı yazılı soru önergesi incelenmiş olup, Bankamız değerlendirmesi ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

**TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İdare Merkezi**

Erdem BAŞÇI
Başkan

Mehmet YÖRÜKOĞLU
Başkan Yardımcısı

Ek: 1 (7 sayfa)

T.C. BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI (ALİ BABACAN)
TARİH: 27.4.2012
SAYI : 1522

16
W

KÜTAHYA MİLLETVEKİLİ ALİM İŞİK'IN
7/5705 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN
TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI DEĞERLENDİRMESİ

13.02.2011 tarih ve 6111 sayılı Kanunun 150'nci maddesi gereğince Bankamızca yürütülmeye devam edilen Risk Merkezi faaliyetleri ile ilgili olarak 1211 sayılı Bankamız Kanunu'nun mülga 44'üncü maddesinde, Bankamızın Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, finansal holding şirketleri, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri ile Bankamız ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenecek diğer mali kuruluşların müşterilerinin risk durumlarına ilişkin bilgileri nezdinde toplamak maksadıyla Risk Merkezi kuracağı ve bu kurumlar ile bilgi değişiminde bulunacağı belirtilmiştir.

Bankalar ile Bankamız arasında sürdürülen bilgi değişimine dayalı uygulamalarda Bankamızın işlevi; bankalar ve diğer mali kurumlarca yapılan bildirimlerin birleştirilerek bankalara ve diğer mali kuruluşlara duyurulması ile sınırlıdır.

5033 ve 5834 sayılı karşılıksız çek ve protestolu senetler ile kredi ve kredi kartları borçlarına ilişkin kayıtların dikkate alınmaması hakkında kanunlar uyarınca bankalarla yapılan bilgi değişimi çerçevesinde Bankamızca tutulan kayıtlardan anılan kanunlar kapsamına girenler silinmiştir.

Ayrıca, Bankamız nezdindeki protestolu senet ve negatif nitelikli ferdi kredi ve kredi kartları kütüğündeki, tahsil bildirimi yapılmış kayıtlarda 3 takvim yılını, takip bildirimi yapılmış tahsil bildirimi olmayan kayıtlarda ise 5 takvim yılını doldurmuş olanlar Bankamız kayıtlarından silinmektedir.

Ancak, söz konusu bilgilerin bankaların kütüklerinden silinip silinmemesi ve dikkate alınıp alınmaması bankaların kendi yetkilerinde olmaktadır. Diğer taraftan, bankalarca sehven bildirilmesi nedeniyle silinen kayıtlar ise Bankamız kütüğüne hiç girmemiş gibi görünmektedir.

Bu çerçevede;

1) Kredi limit ve risklere ilişkin bilgi değişimi, Türkiye'de faaliyette bulunan tüm bankalar, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve diğer mali kuruluşlarca nezdlerindeki gerçek ve tüzel kişilere ait kredi limit ve risk bilgilerinin aylık olarak Bankamıza bildirilmesi, Bankamızca da firma bazında birleştirilen bu bilgilerin yine aylık dönemler halinde sadece firma ile kredi ilişkisinde olan ilgili banka ve diğer mali kuruluşlara geri gönderilmesi şeklinde yürütülmektedir.

Firma bazında bildirimler, kredi limit ve/veya riskleri toplamı asgari bildirim limitinin (2006-2010 yıllarında, bankalar için ferdi kredi ve kredi kartlarında 5 bin TL, diğer kredilerde 10 bin TL, diğer mali kuruluşlar için 5 bin TL'dir. 2011 ve 2012 yılları için söz konusu tutarlar sırasıyla 8 bin TL, 20 bin TL ve 8 bin TL'dir.) üzerinde olan bildirimleri içermekte, dolayısıyla bu tutarın altında olan bildirimler Bankamızca gerçek ve tüzel kişi bazında izlenmemekte ve bilgi değişimine dahil edilmemektedir. Ancak, tasfiye olunacak alacaklar için bildirim limiti şartı aranmamakta ve tutarlarına bakılmaksızın firma bazında bildirim konusu yapılmaktadır.

Ancak, söz konusu bildirimlerde bir hata olması halinde ilgili bankanın/diğer mali kuruluşun talebi üzerine sistemde gerekli düzeltme yapılmakta ve sorumluluk kendilerine ait olmak üzere düzeltilmiş veriler kredi ilişkisi bulunan tüm banka ve diğer mali kuruluşlara duyurulmaktadır.

2) Protestolu senet bilgilerine ilişkin bilgi değişimi, bilgi işlem ortamında ve 15 günlük dönemler halinde yapılmakta olup, uygulama önce protestoya ilişkin bildirimin (B Kaydı) yapılması, bilahare protestonun kaldırılmasını müteakip, kaldırma bildiriminin (K Kaydı) tüm bankalara duyurulması şeklinde yürütülmektedir. Bankamız bilgi değişimine aracılık eden merkez konumunda olup, değişim sonucu tüm bilgiler Bankamız ve bankaların ekranlarında eş zamanlı olarak yer almaktadır. Bankalar kendi bilgisayarlarına aldıkları bu bilgilerle dosyalarını oluşturmakta ve hiçbir şekilde Bankamız bilgisayarlarıyla ilgisi olmadan kendi kayıtlarından kişilerin protesto durumlarını takip etmektedirler.

Ancak, protestolu senet kayıtlarında bir hata olması halinde, ilgili bankanın talebi üzerine sistemde gerekli düzeltme yapılmakta ve diğer bankalara duyurulmaktadır.

Kaldırma işlemleri için protestoyu keşide eden banka şubelerine müracaat edilmesi gerekmekte olup, buna ilişkin bilgilerin ilgili bankaların Genel Müdürlükleri aracılığı ile bilgi işlem ortamında Bankamıza gönderilmesi halinde Bankamızca tüm bankalara duyurulmaktadır. Ancak, kaldırma işlemi protestonun kaldırılmasını ifade etmekte, protesto kaydının kütükten silinmesi anlamına gelmemektedir.

3) Negatif nitelikli ferdi kredi ve kredi kartlarına ilişkin uygulamada, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda "Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabı"na intikal ettirilen ferdi kredi ve kredi kartları alacaklarına ait özel şahıs borçlularının temel kimlik bilgileri Bankamıza bildirilen banka müşterileri ile bu müşterilerden daha sonra borcunu ödeyenlerin bilgileri Bankamızca birleştirilerek, aylık dönemler halinde sisteme katılan bankalar ve finansman şirketlerine aktarılmaktadır.

Diğer taraftan, bu uygulama kapsamında, tüzel kişilere ilişkin olarak bankalarca herhangi bir bildirim yapılmamakta ve bilgi değişimine konu edilmemektedir.

4) Mülga 3167 sayılı Kanun ile Risk, Protestolu Senet ve Karşılıksız Çek İşlemleri Genelgemiz çerçevesinde; karşılıksız çek keşide eden hesap sahipleri ve karşılıksız kalan çekler ile bunlara ilişkin ödemeler bilgisayar ortamında banka genel müdürlüklerince, mülga 3167, 5941 ve 6273 sayılı kanunlar uyarınca da, bankalarda çek hesabı açtırmaktan yasaklananlara ilişkin olarak karşılıksız çek keşide edenler hakkındaki yasaklama kararları ve bu kararlara ilişkin ortadan kaldırma kararları Cumhuriyet Savcılıkları ve mahkemelerce Bankamıza gönderilmekte ve bu bildirimler Bankamızca birleştirilerek, haftalık dönemler itibarıyla tüm banka genel müdürlüklerine yine bilgisayar ortamında duyurulmaktadır. Bankalar da bu bilgileri kendi bilgisayarlarına yükleyerek Bankamızla hiç bir bağlantısı bulunmadan değerlendirmektedir. Bu çerçevede, mahkemelerce verilen çek hesabı açtırma yasağının dışında çek bedellerinin ödenmiş olması koşuluyla herhangi bir yasak bulunmamaktadır.

Bilgi değişimine konu edilen bu bilgiler, bankalar ve finansman şirketlerince veri tabanlarında güncellenmekte ve gerçek kişilerin kredi kartı veya tüketici kredisi talepleri, mevcut yasal düzenlemeler gereğince yapılması gereken risk analizleri ile birlikte değerlendirilmektedir. Söz konusu bu bilgiler, bankalarca kredi ve kredi kartı ile limit yükseltme taleplerinin değerlendirilmesinde başvuru referans kaynaklardan sadece birisidir. Bir başka deyişle, bankalar yaptıkları risk analizlerinde bunlar dışındaki diğer verileri de dikkate alarak karar vermektedirler.

Diğer taraftan, bankalarca ismi yukarıdaki veri tabanlarında yer almayan bireylere kredi/kredi kartı verilmeyebileceği gibi, ismi yer alan bireylere ise gerekli teminatlar alınarak ve risk üstlenerek kredi/kredi kartı verilmesi de mümkün bulunmaktadır.

Bu açıklamalar doğrultusunda, soru önergesinde yer alan sorulara ilişkin cevaplarımız aşağıdadır.

1- 2002-2012 döneminde karşılıksız çeklere ilişkin bildirimler ve çek yasağına ilişkin mahkeme kararları ile protestolu senet işlemlerine ilişkin kayıt sayıları ilişikteki listelerde yer almaktadır (Tablo 1 ve Tablo 2). Ancak, geçmiş dönemlerdeki kayıtların, 5033 ve 5834 sayılı kanunlarla Bankamız sisteminden silinmesi ve 2007 öncesi bilgilerin sadece kayıt sayısı toplamı olarak nezdimizde istatistiki bilgi olarak tutulması nedeniyle, karşılıksız çek ve mahkeme yasaklarına ilişkin bilgiler kayıt sayısı olarak verilebilmektedir. Protestolu senet bildirimlerinde, T.C. kimlik numarası ve vergi kimlik numarasının olmaması nedeniyle, kişi bazında (gerçek/tüzel) tespit yapılamamakta, protestolu senetler de adet olarak verilebilmektedir.

Negatif nitelikli ferdi kredi ve kredi kartları kütüğünde ise kaydı bulunan kişi sayısı tespit edilebilmektedir. Ancak, söz konusu kütükteki kayıtların kişi sayısı olarak da, 2006 yılının ikinci yarısından itibaren izlenmeye başlanması, 3 ve 5 yıllık süreleri dolduranların ve 5033 ile 5834 sayılı kanunlar uyarınca silinmesi nedeniyle, veriler kişi bazında 2007-2012 yıllarını içerecek şekilde ilişikte verilmektedir (Tablo 3). Ayrıca, negatif nitelikli ferdi kredi ve kredi kartları uygulamasında, tüzel kişilere ilişkin olarak herhangi bir bilgi değişimi söz konusu olmadığından, sadece gerçek kişi sayısını içermektedir.

2- Halen, karşılıksız çek kütüğündeki 6.823.994 adet karşılıksız çekin; 3.931.424 adedi gerçek kişilere, 2.892.570 adedi tüzel kişiliklere ait, 329.281 olan mahkeme kararlarından da; 319.783 adedi gerçek kişilere, 9.498 adedi tüzel kişiliklere aittir. Negatif nitelikli bireysel kredilerde ise halen kütümüzde 3.094.212 kişi yer almaktadır. Protestolu senet bilgilerinde kişi sayısı tespit edilememekte olup, 4.681.868 adet kayıt bulunmaktadır.

3- Bankamız nezdindeki Risk Merkezi sistemi on-line olarak hiç bir kurum veya kuruluşa açık bulunmamakta olup, uygulamada söz konusu bilgiler, mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketlerinin kullanımı için elektronik veri aktarım sistemi aracılığıyla gönderilmekte olup, kuruluşların bu verileri kullanabilmeleri için kendi sistemlerine aktarmaları gerekmektedir.

4- Karşılıksız çeklere ilişkin veri tabanından, sadece yasal düzenleme yapılması halinde (5033 ve 5834 gibi kanunlar) silinmesi öngörülen kayıtlar çıkabilmektedir. Protestolu senetler ve negatif nitelikli ferdi kredi ve kredi kartları kütüğünden, tahsil bildirimi yapılmış kayıtlarda 3 takvim yılını, takip bildirimi yapılmış tahsil bildirimi olmayan kayıtlarda ise 5 takvim yılını doldurmuş olanlar Bankamız kayıtlarından silinmektedir. **Ancak, bir yanlışlık sonucu kimlik bilgisi Bankamıza bildirilen kişiler, bankaların talebi üzerine kendi sistemimizden çıkarılıp bankalarca da kendi sistemlerinden silinmek üzere gönderilmekte, hatalı bildirimlerde ise sorumluluğu tamamen bankalara ait olmak üzere, talepleri doğrultusunda düzeltme yapılabilmektedir.**

5- Bankamız Risk Merkezi kayıtlarından silinen karşılıksız çeklere ilişkin veri tabanından sadece T.B.M.M. tarafından yapılan yasal düzenlemeler çerçevesinde çıkılabilmekte, 5033 ve 5834 gibi yasalar haricinde protestolu senet ve negatif nitelikli ferdi kredi ve kredi kartları kütüğünden, tahsil bildirimi yapılmış kayıtlarda 3 takvim yılını, takip bildirimi yapılmış tahsil bildirimi olmayan kayıtlarda ise 5 takvim yılını doldurmuş olanlar, Bankamız kayıtlarından silinmektedir. Ancak, bu şekilde silinen kayıtların banka genel müdürlüklerinin kendi bilgisayarlarından da silinmesine yönelik bir zorunluluk bulunmamaktadır. Bankalar, Bankamız nezdinden silinen kayıtları da nezdlerinde tuttuğundan, kredi ve kredi kartı taleplerinin değerlendirmesinde bu kayıtları da dikkate alabilmektedirler.

6- Negatif nitelikli bireysel kredilere ilişkin Bankamız nezdindeki bilgiler, bildirimde bulunan bankalar ve finansman şirketleri dışında sadece kanunen yetkili kılınan mercilere verilebilmektedir. Vatandaşların bilgi talepleri, Risk Merkezi nezdindeki bilgilerin gizli olması nedeniyle, sadece ilgililerine verilebilmesi amacıyla, nüfus cüzdanı fotokopisi ile birlikte "Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair 3071 sayılı Kanun"a uygun olarak elden veya posta yoluyla müracaat etmeleri durumunda karşılanmaktadır.

7- Risk Merkezi nezdindeki kayıtlarıyla ilgili olarak vatandaşlardan, yıllar itibarıyla dilekçe ile 2010 yılında 36 bin, 2011 yılında 30 bin civarında, bilgi edinme sistemi aracılığıyla da 2010 yılında 11 bin, 2011 yılında 11.6 bin adet başvuru gelmiş olup, söz konusu başvuruların, Kanuni süreden de mümkün olduğu kadar kısa sürede incelenip, cevaplandırılmasına çalışılmaktadır. Telefon çağrılarındaki bilgi verilmesine ilişkin yoğun talepler de, sistemin işleyişine yönelik veya şahsi bilgilere nasıl erişilebileceğine ilişkin açıklamalar yapılması suretiyle karşılanmaktadır.

8- Bankamıza söz konusu taleplerin karşılanmadığına yönelik olarak intikal etmiş herhangi bir şikayet bulunmamaktadır.

9- Bankamız birimlerine ulaşan yazılı başvurular, Bankamızın Haberleşme Servislerince teslim alınmakta ve numara verilerek kayıt altına alınmaktadır. Talepleri halinde dilekçelerin Bankamıza giriş tarihi ve numarası ilgililerine verilmektedir.

10- Söz konusu başvuruların kayıtlara işlenmeme veya talebi alan kişinin bu belgeyi imha etme gibi bir durum mümkün değildir. Aksine bir durum Bankamız Memurları Yönetmeliğine aykırılık ve suç teşkil etmektedir.

11- Risk Merkezi sisteminin dışarıdan sorgulanmasında karşılaşılabilecek güvenlik sorunları, elektronik ortamda kişilerin kimlik tespitine ve teyidine imkan veren e-imza uygulamasının son yıllarda yaygınlaşmaya başlaması gibi nedenlerle, vatandaşların kayıtlarını elektronik ortamda sorgulamasına açılması mümkün olmamış ve vatandaşların bilgi talepleri yazılı olarak alınmaya veya karşılanmaya çalışılmıştır.

12- 23.01.2004 tarih ve 25355 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve yayımı tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girmesi öngörülen 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin düzenlenmesi uygulamaya geçilmesi sonucunda, e-imza kullanımının yaygınlaşmaya başladığı göz önüne alınarak, Türkiye Bankalar Birliği'nin Risk Merkezi nezdindeki müşteri bilgilerinin paylaşımını düzenleyen Yönetmelik Taslağında düzenleme yapılmış olup, Bankamız Risk Merkezinin Türkiye Bankalar Birliği'ne devrinden sonra kişilerin bilgilerinin elektronik ortamda sorgulanması mümkün hale gelecektir.

13- Bankamız nezdinde kurulu bulunan Risk Merkezi'nin faaliyetlerinin, mali sektörün ihtiyaçlarına göre geliştirilmesi amacıyla, 28.02.2011 tarih ve 27857 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 6111 sayılı Kanun ile Türkiye Bankalar Birliği (TBB)'ne devredilmesi düzenlenmiş, bu kapsamda, TBB Risk Merkezinin faaliyet esaslarını düzenleyen yönetmeliklerin 10 Nisan 2012 tarih ve 28260 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmasıyla birlikte fiili devir süreci başlamış bulunmaktadır.

TABLO 1- TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASINCA 2002-2012 YILLARI ARASINDA BANKALARA BİLDİRİLEN KARŞILIKSIZ ÇEK VE MAHKEME YASAKLAMA KARAR ADETLERİ

YILLAR	KARŞILIKSIZ ÇEK ADEDİ	MAHKEME YASAKLAMA ADEDİ
2002	742.968	5.525
2003	831.302	18.340
2004	893.939	70.672
2005	1.006.557	95.978
2006	1.144.740	67.875
2007	1.324.664	72.502
2008	1.537.194	76.782
2009	1.910.650	82.934
2010	900.272	105.643
2011	594.836	47.970
2012 (Ocak-Şubat-Mart)	199.241	23.407
TOPLAM	11.086.363	667.628

**TABLO 2- YILLAR İTİBARIYLA
PROTESTOLU SENET ADETLERİ**

Yıllar	Adet
2002	498.748
2003	480.231
2004	589.892
2005	920.641
2006	1.177.910
2007	1.470.758
2008	1.574.031
2009	1.599.957
2010	1.216.173
2011	918.978
2012 (Ocak-Şubat)	157.906

TABLO 3- BANKALARCA BİLDİRİMİ YAPILAN VE BANKAMIZ NEGATİF NİTELİKLİ FERDİ KREDİ VE KREDİ KARTLARI SİSTEMİNDE YER ALAN KİŞİ SAYISI

YILLAR	KAYIT SAYISI	KİŞİ SAYISI
2007	187.953	130.030
2008	772.915	473.678
2009	2.182.683	1.210.746
2010	1.560.160	967.130
2011	1.511.543	877.309
2012 (Ocak-Şubat)	295.748	200.579
TOPLAM	6.511.002	3.859.472 (*)
TÜM YILLAR		3.094.212 (**)